

Party pokračuje

Studentský program Erasmus má za sebou čtvrt století a jeho popularita stále stoupá

□ LUCIE KAVANOVÁ / FOTO MILAN JAROŠ

Žijeme tu na 120 %. (David Sánchez - uprostřed - s přáteli z Erasmusu)

Když přišli na sklonku osmdesátých let za tehdejšími francouzským prezidentem Françoisem Mitterrandem bruselští komisaři s dalším v řadě projektů na podporu evropské identity, smál se, potom kroutil hlavou a nakonec je vyprovodil s rázným „ne“. Pod tlakem kolegů i studentských organizací však nakonec kývl a výměnný univerzitní program Erasmus se dal pomalu do pohybu. Za pár týdnů uplyne od jeho startu pětadvacet let a hlavní heslo – poznat v rámci studia kolegy z Evropy a zdokonalit se v cizích jazycích – už trochu ztratilo lesk. Přesto jeho popularita napříč kontinentem stoupá. Dosud se do něj zapojily více než dva miliony studentů a počet Čechů dosáhl letos 50 tisíc. Erasmus navíc pro Českou republiku představuje jedinečný příklad evropské dotace,

kterou umíme zužitkovat doslova do poslední koruny.

Jako na vojně

Rodák ze španělské Sevilly David Sánchez právě teď začíná svůj druhý semestr na České zemědělské univerzitě. Erasmus si pro příjezd do Prahy vybral proto, že šlo o cestu nejmenšího odporu – stačilo vyplnit stručnou přihlášku a zbytek zařídili univerzitní úředníci. „Ve Španělsku je už studium v zahraničí tak trochu standard,“ říká budoucí ekonom. „Svým způsobem nám to nahrazuje vojnu – člověk je rok někde bez rodičů, musí se spoléhat sám na sebe a řešit nové situace,“ pokračuje. Na Prahu ho nasměrovali kamarádi, čeští „erasmáci“ ze Sevilly, které znal z univerzitních party. Přesto vyrážel na Východ s obavami. „Bál jsem se, že v zemi s komunistickou historií

nebudu mít šanci zapadnout. Až na to, že jsou tu lidi o dost tišší než u nás, jsme si ale kulturně vlastně hrozně podobní,“ líčí David. „Naopak mě překvapilo, jak skvělou tu máte MHD. Vše jezdí načas a je tu hustá síť, kam se Sevilla hrabe na Prahu. Taky je super, že máte otevřené obchody i o víkendy nebo večer,“ dodává.

David se do Česka dostal díky balíku 460 milionů eur, které Unie ročně na Erasmus posílá. Je to jen zlomek procenta částky, již Evropa rozdává ve sporných dotacích svým zemědělcům, a jde o mimořádně dobře využitou penězi. „Po cestě se neztrácejí zbytečné miliony v byrokracii, drtivá většina prostředků jde skutečně přímo studentům. Země jsou navíc motivovány příspěvkem stoprocentně využít, jinak by dostaly příští rok méně peněz,“ říká Lenka Henebergová, koordinátorka

Národní agentury pro evropské vzdělávací programy (NAEP). Česká republika zatím využila dotace naplno vždy, a tak nám příspěvky neustále rostou. Ke čtvrt miliardě korun, které nám na Erasmus z Unie ročně plynou, navíc ministerstvo školství přidává jednu tolik. „Chceme, aby mohlo vycestovat co nejvíc studentů a zároveň jim grant pokrýval rozdíl mezi průměrnými náklady doma a v zahraničí. Proto ho ještě dofinancováváme,“ sděluje Jindřich Fryč, vrchní ředitel sekce mezinárodních vztahů a evropských záležitostí na ministerstvu školství.

Průměrný měsíční grant se za těch čtrnáct let, co u nás Erasmus funguje, snížil z 570 eur na měsíc o třetinu, vyjíždí ale osmkrát více studentů než na začátku. „S trochou nadsázky lze říct, že nakonec odjede každý, kdo chce,“ potvrzuje Věra Honzíková z Centra zahraničních studií Masarykovy univerzity. Jedním z těch, kteří odsud vyjeli na stáž, je absolvent místní katedry environmentalistiky Jan Labohý. Pobyt v Belgii mu umožnil kromě samotného studia třeba praxi ve Federaci evropských mladých zelených, kde pomáhal organizovat semináře. „Díky kontaktům jsem se taky dostal na řadu konferencí o obnovitelné energii, hořilo se mi to pak do diplomky i u pracovního pohovoru,“ pochvaluje si nynější koordinátor z ekologické nevládky Veronica.

Dalších pět milionů

Popsaná idyla samozřejmě neplatí vždycky. „Studenti to někdy pojmou jako nekonečnou party, nezískají na zahraniční škole minimální počet kreditů a musí vrátet grant. Časté to není, to riziko tu ale je,“ dodává Honzíková. Dalším rizikem je logická nevyrovnanost nabídky. Mezi 4000 univerzitami, které jsou v projektu zapojeny, jsou tučná sousta jako Sorbonna, Bologna nebo berlínská Humboldtova univerzita. Dostane se na ně ale jen několik vyvolených s nejlepším průměrem a jazykovou úrovní.

Podstatně větší část tvoří bezvýznamné školy, kde obdrží student závěrečné razítko bez velkého úsilí. Samozřejmě záleží hlavně na motivaci každého studenta, zda chce na Erasmu spíš studovat, nebo chodit na večírky. Nejspolehlivější cestou, jak si předem udělat představu o náročnosti Erasmu na dané univerzitě, je nahlédnout do závěrečných zpráv studentů.

KAM ČEŠTÍ STUDENTI VYJÍŽDĚJÍ NEJČASTĚJI

(celkem za roky 1998–2011)

ČEŠTÍ STUDENTI VYJÍŽDĚJÍCÍ DO ZAHRANIČÍ

ZAHRA NIČNÍ STUDENTI PŘIJÍŽDĚJÍCÍ DO ČR

ZDROJ: NAEP

Odevzdává je každý držitel grantu a jsou přístupné na webu NAEP.

České univerzity si za těch 14 let, co na ně zahraniční „erasmáci“ jezdí, vybudovaly vcelku slušný kredit. Zatímco v prvním roce k nám zavítalo necelých 250 odváživců, vloni jich bylo už přes čtyři tisíce. Obliba Karlovy univerzity dokonce poskočila natolik, že na ni minulý rok poprvé přijelo více studentů, než kolik odtud vyrazilo za hranice. Školy z jejich příjezdu žádný finanční přínos nemají, zlepšují jim ale prestiž, která je pak může posunout v mezinárodních žebříčcích. Představují také určitý tlak na to, aby tuzemské školy rozšiřovaly nabídku výuky v angličtině. „Hned po příjezdu nás čekal orientační týden, seznámili jsme se s městem i univerzitou a ostatními studenty,“ oceňuje péči ze strany školy David. „Můžeme si zapsat kurz češtiny, nedávno jsme byli na lyžích, v nabídce jsou desítky vyletů. V podstatě se každý týden

něco děje, jen sportovních aktivit by mohlo být víc,“ dodává. I když je Čechů odjíždějících za hranice stále o třetinu víc než těch, kdo jezdí k nám, dosahujeme v tomto směru mezi východoevropskými zeměmi jednoho z nejvyrovnanějších podílů. Třeba Poláků odjede ven dvakrát tolik než kolik studentů přivítají, podobně je na tom i Litva, Lotyšsko nebo Rumunsko.

Obrušování předsudků bezesporu zůstává jedním z cílů Erasmu. Podle současné eurokomisařky pro vzdělávání Androuly Vassiliouové má ale dnes program především zlepšovat uplatnění absolventů na trhu práce. O přímém vztahu Erasmu a zaměstnanosti těch, kdo jím prošli, toho však moc nevíme. Jeho vliv na pracovní výkony zkoumala pouze šest let stará uijní studie VALER. Podle zaměstnavatelů měli jejich pracovníci, kteří prošli Erasmem, o polovinu lepší jazykové schopnosti než ti, kdo programu nevyužili. Byli prý také o třetinu lepší v organizaci práce a asertivitě a mnohem snáze spolupracovali s lidmi z jiných kultur. Pátým rokem proto EU nabízí kromě studijních grantů také peníze na až roční pracovní stáže. Studenti si musí najít zaměstnavatele sami, ten jim potom ale nemusí nic platit, takže mají mnohem větší šanci místo získat. „Kromě soukromých firem byli naši studenti na praxi třeba v OSN nebo u soudního dvora v Haagu,“ říká Věra Honzíková z Masarykovy univerzity. Navíc se možnost získat grant na studijní a pracovní pobyt nijak nekříží, takže kdo chce, může v zahraničí ideálně absolvovat studium a potom ještě praxi.

I když se Erasmus stal mezi aktivnějšími studenty běžným standardem a nabízí nižší příspěvek než na počátku, zájem o něj pořád roste. Jeho pokračování Evropská komise momentálně garantuje na další dva roky a v souvislosti s krizí eurozóny se v médiích začínají ozývat nervózní hlasy, co bude potom. „Rozhodně ho chceme zachovat. Komise právě jedná o jeho dalším rozpočtu a zatím vše směřuje k tomu, že do roku 2020 by se měly granty naopak zvýšit. Chceme, aby vyjelo dalších pět milionů lidí,“ plánuje budoucnost eurokomisařka Vassiliouová. ■

VIDEO K TEXTU NAJDETE NA
WWW.RESEKPT.CZ/VIDEO